

Aan MINDEF
Van DGB
Afgestemd met CDS, CLRS, DJZ, DCo, HDfC, IGK, NIMH
In afschrift aan STASDEF

TER BESLISSING

Datum
6 maart 2026

Onze referentie
D2026-000957 -
MINDEF20260008967

Opgesteld door
DGB/HDP
M +31 6
@mindef.nl

Aantal bijlagen
2

Nota

Verzoek postuum eer- en rechtsherstel voor drie veroordeelde oorlogsvliegers

Aanleiding

De Vaste Commissie voor Defensie heeft uw ambtsvoorganger per brief, met kenmerk 2025Z21488/2026D01845, gevraagd schriftelijk te reageren op een brief die zij ontvingen van een derde, houdende een verzoek tot postuum eer- en rechtsherstel voor drie veroordeelde oorlogsvliegers.

Met brief D2026-00737 – MINDEF20260006252 heeft u de Tweede Kamer medegedeeld dat een reactie binnen de gestelde termijn niet haalbaar was en meer tijd zou vergen.

Bij deze nota treft u de gevraagde reactie aan de Tweede Kamer aan.

Geadviseerd besluit

U wordt geadviseerd in te stemmen met de bij deze beslisnota gevoegde brief aan de Tweede Kamer.

Kernpunten

- Er is in het verleden meermaals verzocht om postuum eer- en rechtsherstel te verlenen aan de drie veroordeelde oorlogsvliegers.
- Zowel minister Hillen als minister Hennis-Plasschaert hebben hier negatief over besloten en hebben daarover de Tweede Kamer geïnformeerd.
- De nu bij de Vaste Commissie voor Defensie ingediende petitie is afkomstig van de schrijver van een recent boek over deze kwestie. Dit boek en de petitie voegen geen nieuwe feiten en inzichten toe aan het beeld dat over deze zaak bestaat.
- Daarmee adviseer ik u te blijven bij de eerdere standpunten geuit door uw voorgangers en niet over te gaan tot het verlenen van eer- en rechtsherstel.

Toelichting

De petitie ingediend bij de Tweede Kamer (bijgevoegd als bijlage bij deze beslisnota) verzoekt om eer- en rechtsherstel van drie oorlogsvliegers die in 1943 door de zeerijksraad te Colombo vanwege poging tot desertie en verdenking van sabotage zijn veroordeeld. Tweede luitenant vlieger W.J. Burck werd destijds veroordeeld tot een levenslange gevangenisstraf. De sergeanten vlieger H. Kelder en E.H.J. de Lyon werden veroordeeld tot een gevangenisstraf van twintig jaar.

De drie vliegers waren in 1942 gestationeerd op een luchtmachtbasis in Canberra, Australië. Zij maakten deel uit van de Militaire Luchtvaartafdeling van het Koninklijk Nederlands-Indisch Leger (ML-KNIL). Eerder in 1942, bij de inval van de Japanners, waren zij in Australië terechtgekomen. Ze waren ingedeeld bij het 18^e squadron, dat bij de Royal Australian Air Force (RAAF) was ondergebracht. In de beginfase was er een gebrek aan vliegtuigen. Bovendien waren van een aantal van de militairen, waaronder Burck, de familieleden in Nederlands-Indië achtergebleven. Dit zorgde

ervoor dat de stemming bij het squadron ver onder de maat was. Moreel en discipline waren nagenoeg verdwenen.

In deze situatie beraamden de drie vliegers het plan om met een vliegtuig naar Java te ontsnappen, om zich aan de Japanners over te geven en gegevens over de strijdkrachten op Australische bodem over te dragen. De monteur die zij gevraagd hadden mee te doen, vertelde deze plannen aan majoor Spoor, die destijds werkte bij de inlichtingendienst. Spoor had de opdracht de geestesgesteldheid van de militairen van het squadron te onderzoeken. Hij droeg de monteur op zo veel mogelijk bewijsmateriaal te verzamelen.

Op de avond van 10 mei 1942 kwamen de drie vliegers en de monteur bij elkaar in een hotelkamer. Daar bespraken zij, onder invloed van grote hoeveelheden sterke drank, het plan. De monteur maakte nog dezelfde nacht een naar zijn zeggen "woordelijk verslag" van alles wat hij had gehoord. De volgende ochtend werden de drie vliegers gearresteerd en volgden diverse verhoren, geleid door majoor Spoor. Zijn conclusie was dat de vliegers zich zonder enige twijfel schuldig hadden gemaakt aan een samenzwering tegen het Nederlandse gezag en aan hoogverraad.

De zaak tegen de drie vliegers kwam in juli 1943 voor de Zeekrijgsraad op Ceylon. De rechtbank was ondergebracht op de s.s. Plancius van de KPM in de haven van Colombo. Tegen Burck werd de doodstraf geëist. Tegen Kelder en De Lyon een levenslange gevangenisstraf. Ze werden veroordeeld tot respectievelijk een levenslange gevangenisstraf en een gevangenisstraf van twintig jaar. Deze gevangenisstraf hebben ze tijdens de oorlog uitgezeten in India en na de oorlog in Nederland. De drie vliegers ontvingen na een detentie van ruim 7 jaar tussen 1950 en 1952 gratie¹.

In het verleden is reeds meerdere malen gevraagd om eer- en rechtsherstel voor deze drie oorlogsvliegers. Uw voorgangers de ministers Hillen en Hennis-Plasschaert hebben ten aanzien van het gevraagde rechtsherstel eerder aangegeven dat dit niet binnen hun bevoegdheid viel. De Minister van Defensie kan niet oordelen over een rechterlijke toetsing en kan een vonnis niet herzien. Zij voegden daaraan toe het daarnaast onzorgvuldig te vinden de rechterlijke toetsing van toentertijd te herbeoordelen op basis van de huidige normen en opvattingen.

Er zijn meerdere publicaties verschenen die ingaan op deze ook destijds al geruchtmakende zaak. Op basis van deze publicaties kan ten aanzien van de rechtszaak en de veroordeling worden geconcludeerd dat er veel valt af te dingen op de handelwijze van de zeekrijgsraad. Tegelijkertijd blijkt uit deze publicaties dat het niet zo is dat de drie vliegers niets te verwijten zou zijn. De recente publicatie van de indiener van de petitie vormt daar geen uitzondering op, maar voegt geen nieuwe feiten en inzichten toe aan het beeld dat over deze zaak bestaat.

De Hoge Raad heeft in haar arrest uit 2013 [ECLI:NL:HR:2013:74], waarin geoordeeld wordt over een aanvraag tot herziening van de veroordeling van Indië-weigeraars, aangegeven dat wijziging van de maatschappelijke opvattingen niet kan worden aangemerkt als een voor herziening vereist (nieuw) "gegeven". Indien een wijziging van opvattingen leidt tot de maatschappelijk breed gedragen wens de gevolgen van een veroordeling te redresseren, dan is het niet aan de herzieningenrechter, maar aan de politieke en wetgevende organen te beoordelen of aan die wens tegemoet moet worden gekomen. Met de behandeling van de zaak over de drie veroordeelde oorlogsvliegers in de Tweede Kamer in 2015 en de brieven die hierover met Kamer zijn gedeeld lijkt hieraan gevolg te zijn gegeven.

Financiële overwegingen

Er zijn geen financiële overwegingen.

¹ Historie op basis van de biografie 'Generaal Spoor' van J.A. de Moor

Juridische overwegingen

De juridische overwegingen zijn hierboven in de tekst onder 'toelichting' opgenomen.

Communicatie

Er zal door de Directie Communicatie een lijn van woordvoering opgesteld worden.

Overwegingen Beleid/Overwegingen Uitvoering

Er zijn geen overwegingen ten aanzien van de uitvoering.

Eerdere ontwikkelingen

Over deze kwestie is in het verleden door uw voorgangers meermaals gecorrespondeerd.

Onderstaand overzicht geeft een opsomming van deze correspondentie:

Datum	Document	Kenmerk
26-10-2012	Afwijzing van het verzoek tot rehabilitatie van het Comité Last Post d.d. 7-12-2011	BS2012026715
17-10-2013	Afwijzing hernieuwd verzoek tot rehabilitatie van [REDACTED] d.d. 7-6-2013	BS2013024331
26-11-2014	Antwoorden op Kamervragen (ingezonden 7-11-2014 met kenmerk 2014Z20039)	Aanhangsel Handelingen II 2014/15, nr.704
11-03-2015	Overleg Vaste Kamercommissie van Defensie o.a. over de beantwoorde Kamervragen	Kamerstukken II, 2014/15, 34000 X, Nr.85
28-09-2015	Reactie van Minister Hennis-Plasschaert m.b.t. het boek 'De Colombo Tragedie'	Kamerstukken II, 2015/16, 34300 X, nr.7

Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

Persoonsgegevens worden gelakt vanwege de bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

DE DIRECTEUR-GENERAAL BELEID

[REDACTED]

[REDACTED]